

Інформаційно-аналітична довідка

Питання постачання водних ресурсів на тимчасово окуповану територію Автономної Республіки Крим та м. Севастополя як виклик для національної безпеки України

З початком тимчасової окупації Автономної Республіки Крим та м. Севастополя внаслідок збройної агресії Російської Федерації, Україною в 2014 році було припинено постачання води Північно-Кримським каналом до Кримського півострова.

Даний крок є важливою складовою комплексного політико-дипломатичного та економічного тиску на державу-агресора з метою пришвидшення процесу деокупації тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя та її реінтеграції до складу України, оскільки держава-окупант неспроможна самостійно забезпечувати водними ресурсами Кримський півострів, а жоден з проєктів російської окупаційної адміністрації, спрямований на подолання «водної кризи» в Криму (опріснення морської води, водогін з Кубані тощо), неможливо реалізувати у коротко- чи навіть середньостроковій перспективі.

Проте останнім часом питання відновлення Україною постачання води до Криму набуло широкого суспільно-політичного резонансу в інформаційному середовищі як в Україні, так і на тимчасово непідконтрольній території Кримського півострова. Відповідно, постає потреба розібратися у найбільш актуальних та контроверсійних аспектах проблеми.

Чи дійсно в Криму існує загроза гуманітарної кризи у зв'язку з дефіцитом питної води для задоволення потреб населення?

За даними Державного агентства водних ресурсів України, до 2014 року на Кримський півострів протягом останнього десятиріччя Північно-Кримським каналом щорічно подавалося понад 1 млрд. куб. м дніпровської води, що становило до 75 – 85% від загального водоспоживання в Автономній Республіці Крим.

Наприклад, в 2013 році Північно-Кримським каналом до Автономної Республіки Крим було подано 1,134 млрд. куб. м води, у тому числі на потреби:

- зрошення – 952 млн. куб. м (83,95% від водоподачі в Крим);
- господарсько-побутові потреби населення (наповнення водосховищ) – 103 млн. куб. м (9,08%);
- рибне господарство – 19 млн. куб. м (1,68%);
- інші потреби – 60 млн. куб. м (5,29%).

Як бачимо, найбільша частка використання води з Північно-Кримського каналу припадала саме на потреби агропромислового та індустріального комплексів Кримського півострова.

Натомість місцеві водні ресурси Криму складають у середньому по водності 910 млн. куб. м на рік, зменшуючись в особливі посушливі та маловодні роки до 430 млн. куб. м. Прогнозовані запаси підземних вод оцінені в 445,5 млн. куб. м/рік.

Згідно з даними державного обліку водокористування, на питні та господарсько-побутові потреби у межах Автономної Республіки Крим щороку

використовувалося близько 101-105 млн. куб. м води, що приблизно у 9 разів менше сумарного місцевого стоку (та у 4 рази у маловодні роки). Тобто, *питні та господарсько-побутові потреби населення і водокористувачів Криму можуть бути у повній мірі забезпечені місцевим стоком навіть у маловодні роки.*

Крім того, за оцінками експертів, одна людина споживає приблизно 52 – 54 куб. м води на рік. Отже, *навіть з урахуванням збільшення фактичної чисельності населення Кримського півострова внаслідок цілеспрямованої демографічної політики з переміщення громадян РФ на тимчасово окуповану територію Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, місцеві водні ресурси цілком здатні задовольнити господарсько-побутові потреби жителів Криму.*

Таким чином, *потенційне відновлення Україною водопостачання Північно-Кримським каналом до Кримського півострова є важливим для держави-окупанта насамперед з точки зору забезпечення розвитку сільського господарства, промисловості і військово-промислового комплексу на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя.*

Річ у тім, що Росії, заради подальшого збереження військово-політичних і геостратегічних «дивідендів», потрібно хоч якось зменшити економічну збитковість утримання тимчасово окупованого Криму в своєму складі.

Наголосимо, що *у відповідності до норм міжнародного права відповідальність за забезпечення умов життя цивільного населення на окупованій території покладається на державу-окупанта.*

Потенційні загрози та наслідки відновлення водопостачання на тимчасово окуповану територію Кримського півострова до її деокупації

Потенційне відновлення водопостачання на тимчасово окуповану територію Криму до її повернення під контроль української влади може мати ряд вкрай негативних наслідків.

Політика фактичного «умиротворення агресора» насамперед лише ускладнюватиме та віддалятиме процеси деокупації та реінтеграції Кримського півострова, а також призводитиме до збільшення рівня мілітаризації Азово-Чорноморського регіону та продовження «повзучої окупації» на морі. Надалі відбуватимуться виснаження природних ресурсів Кримського півострова, посилення репресій російської окупаційної адміністрації проти кримчан і зміна демографічної структури Кримського півострова.

У підсумку постачання водних ресурсів на тимчасово окуповану територію зменшить фінансову та економічну вартість утримання Криму для держави-окупанта, що сприятиме інкорпорації та інтеграції Кримського півострова до складу РФ.

До того ж, відновлення водопостачання потребуватиме практичних механізмів імплементації в юридичній площині, зокрема, укладання відповідних угод. Будь-які угоди, укладені на пряму з цілковито підконтрольними Москві так званими «органами влади Республіки Крим» або опосередковано – з приватними компаніями, які працюють у межах російського окупаційного законодавства, незалежно від місця їх реєстрації, чи навіть з офшорними компаніями, у майбутньому будуть використовуватися для спроби легітимізації окупаційної адміністрації РФ в тимчасово окупованому Криму.

«Експорт» води на тимчасово окуповану територію безперечно позначиться і на внутрішньополітичному житті країни. У зв'язку з цим цілком імовірними є поглиблення суспільного розколу, зростання протестних настроїв серед різних соціальних груп та як наслідок – загальна суспільно-політична дестабілізація ситуації в країні. У такому випадку не виключається й можливість масових заворушень.

У зовнішньополітичній площині відбудеться послаблення міжнародної антипутінської коаліції та згортання міжнародного політико-дипломатичного тиску на державу-агресора, зокрема міжнародних санкцій. Загалом це призведе до зменшення ваги «українського питання» на міжнародному рівні та загального послаблення позицій України на міжнародній арені.

У комплексі наведений стан речей означатиме зменшення суб'єктності України щодо деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій як в Криму, так і в окремих районах Донецької та Луганської областей.

Загальна характеристика безпекової ситуації на ТОТ АРК та м. Севастополя і в Азово-Чорноморському регіоні

Воєнно-політична обстановка у тимчасово окупованому Криму та Азово-Чорноморському регіоні оцінюється як стабільно напружена. Ознак підготовки угруповання ЗС РФ на ТОТ до наступальної операції наразі не простежується. Однак відмічається системне якісне та чисельне нарощування бойового потенціалу **міжвидового об'єднання військ (сил) ЗС РФ в окупованому Криму**, а також його оснащення сучасними зразками озброєння і військової техніки.

Міжвидове об'єднання військ ЗС РФ в окупованому Криму включає **сухопутний, повітряний і морський компоненти**. Структурно-функціонально воно входить до складу і підпорядковується Південному військовому округу ЗС РФ (штаб – Ростов-на-Дону). Загальна реальна точна чисельність угруповання залишається предметом дискусій та оцінюється у 31,5 – 32,5 тис. військовослужбовців (в цю цифру не входять співробітники спеціальних служб та поліцейського апарату).

Разом з тим, міжвидове угруповання військ РФ в тимчасово окупованому Криму періодично (і доволі часто) посилюється за рахунок перекидання додаткових сил з Росії під час проведення навчань різного масштабу, які проводяться на регулярній основі.

Безпосередньо на ТОТ України в Криму дислокуються: Чорноморський флот (штаб – ВМБ Севастополь), з'єднання 4-ї армії ВПС та ППО Південного ВО; окремі підрозділи частин центрального підпорядкування Південного ВО.

Наземний компонент (станом на кінець 2019 року)

Бойові одиниці	Січень 2014	Осінь 2019
Танки	0	40
Бойові броньовані машини	92	583
Артилерійські системи	24	162

Повітряний компонент (станом на кінець 2019 року: комплексний підхід – морська та змішана авіація)

Бойові одиниці	Січень 2014	Осінь 2019
Бойові літаки	22	148
Вертольоти	37	72
Безпілотні літальні апарати	0	28

Морський компонент (станом на кінець 2019 року)

Бойові одиниці	Січень 2014	Осінь 2019
Малі ракетні кораблі та бойові катери (враховуючи малі протичовнові кораблі, тральщики)	16	27
Крупні бойові кораблі	13	15
<i>Бойові кораблі та катери</i>	29	42
Підводні човни	2	7
Загальна кількість	31	49

На півночі окупованого півострова російське командування продовжує утримувати тактичне угруповання військ з метою прикриття кримських перешийків та здійснення тиску на Україну. Загальна чисельність цієї посиленої батальйонної тактичної групи має перемінний характер і разом з підрозділами посилення становить близько 1,5 – 2 тис. військовослужбовців. Особовий склад БТГр змінюється на ротаційній основі кожні 3-4 місяці.

Таким чином, військово-політичне керівництво РФ на ТОТ України в Криму підтримує достатній рівень обороноздатності та готовності міжвидового об'єднання військ ЗС РФ з метою забезпечення реалізації своїх інтересів в регіоні.

Триває постійне якісне і кількісне посилення угруповання військ РФ на ТОТ України в Криму, яке спрямоване на оновлення корабельного та бойового складу підрозділів, отримання нових зразків озброєння, посилення протиповітряної оборони та радіоелектронної боротьби, удосконалення інфраструктури, управління і зв'язку. Поступово нарощується ракетний потенціал півострова.

У перспективі (до 2025 року) чисельність особового складу російських військ на ТОТ України в Криму планується довести до 40 тис. осіб, а кількість основних зразків озброєння та військової техніки збільшити в 1,5 – 2,5 рази.

Варіативні сценарії дій РФ у разі не відновлення Україною водопостачання на тимчасово окуповану територію Криму до її деокупації

1. *Відкриття «Південного фронту» та створення «суходільного коридору» між Кримом та ОРДЛО й РФ або захоплення південних районів Херсонської області*

Військовий аспект. Наразі кількість з'єднань та чисельність сухопутних частин з важкою бронетехнікою та артилерійськими системами міжвидового угруповання військ Збройних Сил РФ в Криму обмежена, що не дозволяє проводити своїми

силами наступальні операції без їх суттєвого посилення за рахунок з'єднань Південного військового округу РФ.

Відповідно, наразі збройна агресія РФ з південного напрямку має високу ймовірність *лише у випадку повномасштабного наступу на Україну з кількох фронтів*. Найбільш імовірно, що повномасштабні наступальні дії Росії розпочиналися б із задіяння ударних наступальних угруповань на північно-східному напрямку України. При цьому, значна частина наступальних угруповань мала б рухатися у напрямку Києва, а мотострілецькі дивізії завдали б в цей час удару у напрямку Харкова та Северодонецька з метою отримання можливостей для подальшого просування у напрямку Дніпра. За такого сценарію та алгоритму розвитку подій, відкриття «Південного фронту» мало б сенс. Але *навіть у такому випадку, «Південний фронт» не був би головним, а мав би другорядне значення*. Його головною метою стало б просування у напрямку зосередження провідних ударних сил РФ з метою подальшого з'єднання.

Разом з тим, варто відзначити, що пріоритетним завданням для військово-політичного керівництва РФ в окупованому Криму, який розглядається насамперед у військовому вимірі з геостратегічної точки зору, є посилення міжвидового об'єднання військ до рівня ударної армії – самодостатнього військового формування, здатного своїми силами самостійно проводити масштабні наступальні операції, навіть без їх суттєвого посилення за рахунок з'єднань Південного військового округу РФ. Про це, зокрема, наочно свідчить поступова зміна кількісно-якісних показників кримського міжвидового угруповання військ протягом 2014 – 2020 років. За наявної динаміки зазначену мету можливо реалізувати вже у середньостроковій перспективі.

Відповідно, через 10 – 15 років імовірність захоплення південних районів Херсонської області за допомогою використання з'єднань *міжвидового угруповання військ ЗС РФ в тимчасово окупованому Криму* значно збільшиться.

Політичний аспект. Створення «суходільного коридору» з політичної точки зору потребуватиме прямої анексії так званих «ДНР/ЛНР» Російською Федерацією, що тактично є не вигідним для РФ. В існуючих умовах для Росії набагато вигіднішим за пряме включення є опосередкований контроль над цими «квазіреспубліками»: вони перетворюються на джерело виснаження і дестабілізації України. «Заморожений конфлікт» і його постійна латентна гаряча фаза стають інструментом Росії для повернення всієї України до сфери свого впливу. Також непрямий спосіб управління мінімізує відповідальність РФ за збройну агресію проти України та дозволяє уникати прямих бюджетних витрат на ці території. Крім того, нинішній Росії з багатьох точок зору буде важко утримувати та інтегрувати нові території.

Наразі наведені сценарії видаються малоімовірними з військової та політичної точок зору.

Разом з тим, варто відзначити, що з введенням в експлуатацію автомобільної та залізничної частини т.зв. «Керченського мосту» РФ значно покращила свої військові логістичні можливості в тимчасово окупованому Криму. У разі потреби та наявності відповідної сприятливої кон'юнктури, військово-політичне керівництво РФ здатне забезпечити оперативне

перекидання з Південного військового округу необхідних для ведення наступальних дій ресурсів протягом кількох діб.

2. Повномасштабний наступ РФ на Україну через ситуацією з водою в Криму

Наразі повномасштабна збройна агресія РФ проти України у зв'язку з «водною кризою» на Кримському півострові політично невиправдана жодним чином, адже у такому випадку існує ризик загального послаблення всього чинного політичного режиму РФ. Цей ризик є надто неспівмірним з проблемою водопостачання до Криму.

Також необхідно зважати на нинішню несприятливу епідеміологічну та економічну ситуацію в Росії (зокрема, падіння цін на нафту на світовому нафтовому ринку), а також входження РФ у внутрішню політичну кризу у зв'язку з потребою забезпечення вдалої трансформації режиму. В таких умовах посилення міжнародних санкцій через збройну агресію вкрай несприятливе для кремлівського військово-політичного керівництва.

Імовірність здійснення РФ повномасштабної військової наступальної операції проти України значно зростає у разі початку реального втрачання В. Путіним владних важелів або у випадку приходу до влади представників генералітету після завершення правління Путіна. Однак ведення масштабних бойових дій потребуватиме попереднього досягнення консенсусу серед різних російських еліт: центральної, регіональної, військової, олігархічної.

3. Повторення «гібридних» сценаріїв окупації нових територій на Півдні України

За оцінками капітана першого рангу Військово-Морських Сил ЗСУ Андрія Риженка, цілком імовірним сценарієм «повзучої» окупації може стати збройна агресія РФ з моря у поєднанні з використанням методів «гібридної війни». Метою такої операції є позбавлення України виходу до моря.

У разі наступу на узбережжі Росія, цілком імовірно, паралельно із задіянням морського, повітряного та наземного компонентів військ на Азово-Чорноморській лінії використовуватиме «кримський сценарій» з висадкою десанту та сил спеціальних операцій в українських приморських містах. У такий спосіб військово-політичне командування РФ намагатиметься блокувати місця постійної дислокації українських військових частин, південні аеропорти та морські торговельні порти, спираючись на підтримку проросійськи налаштованої частини українського суспільства.

Зазначений сценарій імовірний у випадку загальної дестабілізації суспільно-політичної ситуації в Україні, наприклад, масових заворушень, порівнюваних за масштабом до подій осені 2013 – зими 2014 років тощо.

4. Продовження «гібридного тиску» РФ на Україну в рамках перманентної «гібридної агресії»

РФ вдаватиметься до комплексного використання різних методів військово-політичного тиску та «гібридного впливу» на Україну з метою відновлення постачання води до тимчасово окупованого Кримського півострова.

Зокрема, очікуваними кроками є: постійна актуалізація питання в публічному інформаційному дискурсі та проведення спеціальних інформаційних операцій; спроби винесення питання на різні офіційні та неофіційні міжнародні майданчики за допомогою використання дипломатичних каналів і так званої «народної дипломатії»; намагання створити непрямі механізми «експорту» води на тимчасово окуповану територію Кримського півострова (наприклад, через приватні компанії); ескалація військової напруги на Сході України та в Азово-Чорноморському регіоні; демонстративне проведення військових навчань; закриття окремих районів в акваторії Чорного й Азовського морів для безперешкодного судноплавства; посилення обмеження цивільного торговельного судноплавства в акваторії Керченської протоки та Азовського моря шляхом затримки проходження суден Прикордонною службою ФСБ; інші провокативні дії на морі; намагання лобювати питання водопостачання через своїх агентів впливу – як в Україні, так і в світі; вчинення диверсійних і терористичних дій на об'єктах критичної інфраструктури.

Крім того, РФ намагатиметься вплинути на перебіг місцевих виборів в Україні з метою просування «зручних» кандидатів.

Наразі даний сценарій вбачається найбільш імовірним.

Бойові можливості та політичний реалізм

Наведений перелік сценаріїв дій РФ не є вичерпним. Насправді існує багато різних сценаріїв агресивних дій Росії проти України. Також, варто наголосити, що у практичній площині наведені сценарії можуть реалізуватися не тільки в «чистому вигляді». Практична реалізація планів РФ може поєднувати елементи різних військових і спеціальних операцій або в залежності від варіативності розвитку подій може відбуватися перехід від одних алгоритмів та моделей дій до інших.

Спільною рисою для всіх сценаріїв є те, що їхня реалізація має виправдовувати себе як з точки зору досягнення і важливості поставленої мети, так і з точки зору використання ресурсів і військово-політичних ризиків. Для реалізації будь-якого із сценаріїв необхідна наявність відповідної сприятливої кон'юнктури. Досягнення поставленої мети має відбуватися з найменшими ризиками, втратами, негативними наслідками та з оптимальним використанням ресурсів, а також виправдовувати себе політично.

Наприклад, захоплення окремих південних районів Херсонської області з метою встановлення контролю над дамбою в руслі Північно-Кримського каналу та відновлення водопостачання до Кримського півострова є операцією оперативно-тактичного рівня. Однак військового контингенту ЗСУ та інших українських збройних формувань цілком достатньо для того, щоб відбити такий локальний наступ на Півдні України. Для забезпечення ефективного наступу, сили і засоби сторони, яка веде наступальні дії, мають чисельно переважати сили сторони, яка обороняється, в 3-6 разів (наразі кримське міжвидове угруповання військ не може забезпечити такої переваги).

Водночас, такі сценарії як повномасштабний військовий наступ чи наступ з моря у поєднанні з «гібридною окупацією» нових територій неможливо реалізувати без проведення операцій стратегічного характеру. Проведення операцій такого рівня у зв'язку з потребою відновлення водопостачання до Криму не має жодного сенсу: ступінь ризиків та політичної відповідальності не співвідносяться з проблемою. РФ

радше цілком може вдатися до подібних дій у критичний момент для «порятунку» свого внутрішнього режиму або з метою повернення всієї України (або її частини) до орбіти «свого впливу» після вичерпання всіх політичних можливостей.

Разом з тим, нинішня Росія, сприймаючи світоустрій кризь призму концепції «євразійства» та мріючи про повернення статусу наддержави, не має належних ресурсів для прямої інкорпорації й підпорядкування так званої «своєї сфери впливу». Тому вона вдається до «гібридних засобів» агресії (англ. hybrid warfare) та породжує «гібридні війни». Саме «гібридні впливи» стають для РФ найбільш зручною формою тиску на Україну в усіх питаннях. І питання відновлення постачання водних ресурсів до Криму тут не становить винятку.

З точки зору політичного реалізму і прагматизму варто розглядати й військові навчання «Кавказ – 2020».

З одного боку, «Кавказ – 2020» – масштабні стратегічні командно-штабні військові навчання, які відбудуться в рамках завершення літнього періоду навчань у Збройних Силах РФ. У ході навчань буде відпрацьовано весь комплекс заходів з підготовки та задіяння російських сил загального призначення, а також будуть застосовані нові зразки озброєння.

До навчань будуть залучені з'єднання і частини Південного, Західного та Центрального військових округів, Повітряно-космічні сили, Військово-морський флот, Повітряно-десантні війська та інші збройні формування РФ. Очікується задіяння близько 100 – 120 тис. осіб, 3 тис. бойових броньованих машин (з них близько 500 танків), 300 літаків, 250 вертольотів, 50 кораблів і до 5 підводних човнів.

Окремі елементи стратегічних командно-штабних навчань, зокрема, будуть відпрацьовуватися на тимчасово окупованій території Кримського півострова та в акваторії Чорного й Азовського морів.

З іншого боку, на тимчасово окупованій території Криму (полігони Опук, Чауда, Ангарський, прилеглі морські райони, повітряний простір) регулярно проводяться заходи з бойової підготовки всіх родів військ міжвидового об'єднання сил РФ з масштабним перекиданням військ і техніки. Тобто, міжвидове угруповання військ РФ в тимчасово окупованому Криму періодично (і доволі часто) посилюється за рахунок перекидання додаткових сил з Росії під час проведення навчань різного масштабу.

На таких навчаннях часто відпрацьовуються не лише оборонні, але й наступальні дії. Підвищення бойової та оперативної готовності військ є закономірними під час проведення будь-яких навчань (і «Кавказ – 2020» не є виключенням).

В такий спосіб російське військово-політичне керівництво підтримує достатній рівень обороноздатності та готовності міжвидового об'єднання військ ЗС РФ в Криму з метою забезпечення реалізації своїх інтересів в регіоні.

Навчання «Кавказ – 2020» будуть використовуватися військово-політичним керівництвом РФ з метою демонстрації Україні та Заходу «російської військової могутності». Безперечно, Росія розглядає ці навчання в якості інструменту тиску на Україну. Під час цих навчань РФ цілком може вдатися, зокрема, до провокативних дій на морі проти України. Однак переходу Росії до відвертого масштабного військового наступу на Україну у ході навчань «Кавказ – 2020» заважатиме два

основних чинники: а) відсутність відповідної сприятливої кон'юнктури; б) участь у навчаннях ряду країн-партнерів РФ (у такому випадку це означало б масштабну війну).

Отже, наразі доцільно відмовитися від будь-яких спекуляцій питанням імовірної збройної агресії РФ у зв'язку з «водною кризою» в Криму, оскільки насправді подібний стан речей йде на користь виключно державі-агресору. Роздмухування панічних настроїв в українському суспільстві сприяє створенню ілюзії щодо незворотності виконання Україною всіх вимог РФ стосовно тимчасово окупованих територій з метою уникнення чергової ескалації збройного конфлікту.

Натомість Україні потрібна прагматична реалізація гнучкої комплексної асиметричної моделі стратегічного стримування і протидії державі-агресору. Те, що Росія сьогодні не має належних ресурсів і сприятливою кон'юнктури для реалізації відповідних сценаріїв, зовсім не означає, що Росія загалом відмовилася від намірів повернення України в тому чи іншому форматі до орбіти свого впливу. Для втілення цієї мети можуть бути використані різні методи. Нині РФ діє політично і «гібридно» та вичікує на своє «вікно можливостей». Але кон'юнктура і тактика цілком можуть змінитися у майбутньому. Тому до кожного із сценаріїв треба ставитися серйозно.

Основа задача України – дії з мінімізації вищезазначених загроз і паралельне збільшення ризиків для Росії від потенційної реалізації кожного із сценаріїв.

Якими мають бути дії України?

На сьогоднішній день очевидним є те, що питання відновлення водопостачання до Криму й надалі інспіруватиметься як на рівні вищого військово-політичного керівництва РФ і кримської окупаційної адміністрації, так і на рівні російських спецслужб і агентів впливу. Крім того, посилюватиметься військово-політичний тиск на Україну.

При таких умовах необхідними є наступні дії:

1. Недопущення відновлення водопостачання на тимчасово окуповану територію Кримського півострова до деокупації.
2. Неприпустимість врегулювання міжнародного збройного конфлікту в окремих районах Донецької та Луганської областей за рахунок поступок у питанні відновлення водопостачання на тимчасово окуповану територію Автономної Республіки Крим та м. Севастополя до деокупації Кримського півострова.
3. Досягнення суспільно-політичного консенсусу та реалізація послідовної виваженої державної політики, в тому числі в інформаційному середовищі, щодо неприпустимості відновлення водопостачання на тимчасово окуповану територію Криму до деокупації.
4. «Зниження градусу» суспільної напруги та недопущення подальшого штучного роздмухування панічних настроїв населення щодо можливої збройної агресії РФ у зв'язку з «водною кризою» в Криму. Припинення спекулювання і маніпулювання питанням з метою піару.
5. Вжиття реальних заходів щодо підвищення рівня обороноздатності Півдня України з урахуванням всіх можливих сценаріїв потенційного розгортання збройної агресії РФ шляхом відкриття «Південного фронту» з метою збільшення можливостей стримування як локального наступу, так і повномасштабної військової операції з використанням авіації, флоту та важкого озброєння.

6. Оптимізація системи стримування держави-агресора та імплементація асиметричної моделі протидії.

7. Системне проведення військових навчань із задіянням різних родів військ спільно з партнерами з НАТО в акваторії Чорного моря (зокрема, з країнами-членами НАТО з чорноморського регіону).

8. Діалог з НАТО щодо потреби посилення військово-морської присутності сил Північноатлантичного Альянсу в Чорному морі.

9. Посилення заходів безпеки на об'єктах критичної інфраструктури. Вжиття контрдиверсійних і контртерористичних заходів.

10. Неприпустимість приватизації Управління Північно-Кримського каналу та інших державних установ і підприємств, які мають стратегічне значення у питанні відновлення/не відновлення водопостачання на тимчасово окуповану територію Кримського півострова.

11. Здійснення заходів щодо покращення зрошення та меліорації земель південних районів Херсонської області в умовах припинення водопостачання на тимчасово окуповану територію Автономної Республіки Крим та м. Севастополя.

12. Посилення роботи закордонних дипломатичних установ України у напрямі вжиття превентивних заходів щодо протидії потенційним новим спробам винесення російською окупаційною адміністрацією питання відновлення водопостачання на тимчасово окуповану територію Криму на різних міжнародних майданчиках (як офіційних, так і неофіційних).